

At finna tey røttu orðini

Ein heilsan til Heðin Brú á áttati ára degnum

Hátíðarhaldið fyri rithevdandanum Heðini Brú eydnaðist væl og væl av fólki var møtt.

Tað var í samband við áttati ára dagin, 17. august, at Rithevdandafelag Føroya gjørdi Heðin Brú til heiðurslim í felagnum og undir hátíðarhaldinum handaði formaðurin í felagnum, Gunnar Hoydal, skaldinum heiðurslimabrevið.

brævið.

Tað beinraknu orðingina á heiðurslimabrevinum hevur Hans Thomsen, ritstjóri, gjørt, meðan Hans J. Glerfoss, listamálar, teknaði og skrivaði sjálvt skjalið.

Høvuðsrøðari á hátíðarhaldinum var Hanus Andreassen. Hans Thomsen, Sverri Egholm og Laura Joensen lósu upp. Jens

Smith, Árni Hansen og Martin Mouritsen framfórdu musikkstykki. Kveldið endaði við, at eitt blandað kór sang Fedranna talu, sum Heðin Brú yrkti til vigsluna av Tórshavnar kommunuskúla í 1956.

Á hesi síðuni er orðingin eftir Hans Thomsen og røðan eftir Hanus Andreassen prentað.

teirra. Nú vita vit, at tað er ein heimur, ið er um at rykkja tjaldsteyrarnar upp. Sóln, ið risur og roðar yvir Middagssteini, roðar fyri einum nýggjum heimi, eini verð, ið ikki er teirra. Brátt eru tey burtur. Og tó eru tey varðveitt, teirra tankar, teirra mál, teirra útsjón og háttalag fest á blað av okkara mætasta menniskjakenndu og -lýsara.

Tíðin gekk. Tá eg var fjúrtan ár, kom eg til Havnar at ganga í skúla. Nýggj portur lótu upp. Ein kom at kenna nýggj menniskju. Ein lærði nýggj mál. Úti á Debesartrøð var eitt hús, fullt innan av bókum.

Millum næmingarnar á skúlanum, har eg gekk, var ein, sum eg helt skarði framúr, í tí at hugsa skjótt, í tí at duga at lofta sær í orðum, í kunnleika, í tí at duga góðan, føroyskan málburð. Tað undraði meg stórliga, at eitt menniskja kundi flúgva so høgt yvir hinum, í vitan, í hugsan og í tungusnild. Eg kom rættiliga skjótt at kenna henda drongin. Hann sýntist at hava ein ótómmandi tosta eftir kunnleika um allar møguleigar lutir, mál, søgu, bókmentir, støddfrøði, heimspeki. Ein dagin komu vit at tosa um føroyskar bókmentir.

— Eg lesi Heðin Brú, segði hetta fløgvið. — Eg lesi Fjallaskuggan og Flókatroll. Hann segði iki: eg havi lisið. Hann segði: eg lesi. Tónalagið var sum hjá einum, ið sigur: eg drekki te ella: eg royki sigar.

— Eg lesi hann umaftur og umaftur, legði hann aftrat. — Tað er ikki bara innihaldið, ið hugtekur meg, tað er málið.

Eg havi ongantið gloymt hesi orðini. Tey brendu seg fest í mitt sinni. Eg skal ikki dylja fyri, at eg havi roynt at fylgt hesum ráðum. Og eg lati tey við hesum fara viðari til øll, sum hava hug at skriva føroyskt. Skal tú læra tað hondverkið, so finst eingin betri lærari enn Heðin Brú. Eg kundi hugsað mær at lagt aftrat: tann læran kanst tú ikki vera fyrriutan.

Árini gingu. Ein gjørdist vaksin. Skutfestan var drigin inn. Ein legði frá landi, royndi at smíðja sær sína egnu heimsmynd, lærði at gera sær sínar egnu metingar um ymsar lutir undir sólini. So lið-

andi fekk tú eina hylling á tí samfelagi, sum tú vart partur av. Brátt visti tú, hvør var hvør í okkara litla universi. Tú gekst úti á vegnum, og tú kendi teir allar, reiðarar, skiparar, handilsmenn, politikkarar. Tú hevði ein varhuga av, at okkara litla samfelag unndi í persónum, sum á onkran hátt skarðu framúr. Men handa Heðin Brú, sum tú vart komin at kenna undan øllum hinum, longu tíðliga í tínum barnárum, hann sást tú ikki. Eingin kom nakrantíð og segði: — Har gongur okkara mæta skald Heðin Brú! Ivaleyst gekk hann úti á vegnum sum onnur fólk. Men tú visti ikki av honum. Men hugdi tú í eitt blað, ella læt tú eina bók upp, so var hann har, við eini stuttu søgu, eini grein, eini týðing, eini skaldsøgu. Hann var burtur og hann var hjá alt í einum. Hann var sum dvørgurin. Tú visti ikki, hvussu hann sá út. Men tú hoyrði hann smíðja, smíðja alsamt. Ikki fyrre enn seinni lærði tú at sýla ein sannleika burtur úr hesum. Hvi skuldi hann siggjast? Hansara sigar vóru ikki dagsins, men ævinleikans.

Eini fimtan ár eftir hetta var eg eitt skifti staddur í London. Eg arbeiddi sum sjúkráhhjálpari á einum sjúkráhhúsi í Chelsea. Ein upplivdi gleðina við at vera í stórbýnum og

kunna ognast stórbýarins møguleikar. Ein upplivdi eisini, viðhvørt, einsemið, longslutin eftir tí kenda. Várið kom, varmi kom í luftina, fuglarnir sungu og ikornarnir titaðu í teimum grønlandi parkunum. Eg upplivdi knappliga nakað, sum ivaleyst tey flestu, ið hava verið burturstødd, kenna, ein heimlongslut, ið næstan var sum ein rúsur, og sum hevði sín uppruna í eini klárnandi mynd av Føroyum sum mentunarligari heild. Tá eg sigi mentunarligari, so er tað fyrst og fremst málið, eg hugsi um. Eg hevði triggjar føroyskar bókur í kuffertinum. Tær vóru Føroya Fólks Songbók, Nornagestur í týðing eftir Trond Olsen og Búravurin eftir Heðin Brú. Eg las Búravnin, við tí serliga áhuga og í tí serliga ljósi, sum útleigdin gevur, og tey skaldsligu eyðkennini hjá hesum meistararum brendu seg inn í sinnið, týðiligari enn fyrr. Her var tað gamla norrøna kynstrið at duga at siga eina søgu frá byrjan til enda, so at úrslitið verður ein heilt elementurur spenningur. Her var gávan at eygleiða og at siga frá tí eygleidda, so at tú verður skakur og næstan heldur yrkjaran vera harðhjartaðan, so óhugnaliga djúpt er sæð og neyvt er sagt. Her var samhugin við tí sálarliga og materielt trongt

Framhald á síðu 10

Hanus Andreassen helt hesa røðu:

Húsini, eg vaks upp í sum óviti, vóru eini skúlahús, eini rúmlig, avlong hús, stór eftir tátíðar viðurskiftum. Í norðara enda var skúlin, í sunnara enda húsini, har vit búðu. Uppiá var eitt stórt, rúmligt loft, við myrkum, gapandi væðingum og endakømrum í báðum skjöldrum. Her var mangt spennandi at uppliva. So skjótt ein dugdi at stava og væl tað, bar til at gera bókmentaligar kanningarferðir inn í kømrini og inn undir væðingarnar. Her, ímillum dungar av Det Bedste og rúgvur av óinn-

bundnum bókum eftir Sigrid Undset ella Margit Söderholm ella Hervey Allen, kundi tú renna teg í stakkar av einum blaði á føroyskum, við einum varða uttaná. Hóast blaðið var skrivað á føroyskum, kendist tað av onkrari grund ikki so heimligt, sum tað átti. Hetjurnar, ein hevði í hesum árum, Jens Lyn, Tarzan ella greivan av Monte Christo, sást tú einki til í hesum blaðnum. Nøvn og yvirskriftir kendust einum 10–11 ára gomlum drongi fremmand, gátufør, undarliga

stutt. Goethe. Faust. Galdre Loftur. Vanitas! Vanitatum Vanitas. Long. Matras.

Eitt av teimum blidligaru nevnum í hesum blað var navnði Heðin Brú. Heilt heimligt kendist tað kortini ikki. Tað var ein fjarur dāmur yvir tí, nakað ævintýrkent. Tað kundi verið komið úr Nornagests Rimu ella Høgna Tátti. Tað sýntist skilt við ta tíðina, tá summi enn skiltu fuglamál, og tá tað kundi bera á úti á heiðini, at tú motti einum einoygdum, gomlum manni, undir hatti, við finskum boga í hendi, og við einum ravn á hvørjari øksl.

So liðandi opnaðist heimurin hjá Heðin Brú fyri einum. Sum oftast var tað eitt »eg«, sum greiddi frá. Skifti orð við gamlar konur og gamlar menn. Fór niðan í fjøllini og skifti orð við fuglarnar ella silini ella urtirnar. Hevði vinding á lofti ella várið, so tey gjørdust sum livandi skapningar. Onkran hvøkk fekk ein av at læra henda heiminn at kenna. Millum læraran hjá Heðini, sum stóð í túninum og vaskaði klæðir, vátur inn at kroppi, tá børnini komu í skúla tann fyrsta skúladagin, og so tann einasta læraran, eg kendi, nevniliga pápa mín, var eitt stórri glopp, enn eg við mínum litla huga var førur minur at gleiva um. Eg helt tað eisini vera ein sindur synd í hesum dronginum. »Kveldini, tað var ein gomul álvarsom hond í herðatoppin: — Bartrog ikki er, altíð gera seg vátt og skitið«.

Eg visti ikki ta, at hesin heimurin, tað var mitt land, Føroyar, beint tá stigið um gáttina inn í tjúgundu öld, á mótinum millum gamalt og nýtt. Sigrið Sornkona. Hogni hin gamli. Tróndur við Liða. Teirra liv var harðbalið, arbeiði og aftur arbeiði. Kortini var tað nakað friðsælt, ein ung-moyardámur, yvir heimi

Til Heðin Brú á áttari ára degnum 17.8.1981

Sum á undir heilum djúpt innan í okkum veldi eitt lag — málleyst og sárt.

Vit vistu tað var har — kendu tað á okkum — men tungan var lamd.

Tú loysti fjøtur og hellu frá brósti — nú hoyrdu tað øll og øll komust við.

Ti hatta var lagið øll trákkadust eftir og gleðin var rein.

Óg liv kom í hagan vøkstur, fenað og látandi fugl. Øll hoyrdu tað grógva í lufyftu vætu inni við mosastein. Men djúpt undir øllum nykur í froðandi fossi kvæð.

Men tín verður tókkin um ókommar öldir á hesari grund. Sum norðlýsið bleiktra skal navn titt og minni um fongríkan fund.

Hans Thomsen